POPSTARS-GENERATIONEN VERSION 2014

- en undersøgelse af ungdomskultur og unges drømme om fremtiden

Af

fremtidsforsker

Anne-Marie Dahl

&

lektor

Oluf Kjær Nielsen

futuria
– anvendt fremtidsforskning

Filmbyen 21, 4. 8000 Aarhus C. www.futuria.dk - mobil + 45 40 63 03 70 - mail: dahl@futuria.dk

Popstars-generationen 5 år efter

Primo 2010 udkom vores bog "Popstars-generationen – nutidens unge, fremtidens arbejdskraft" på Turbineforlaget.

"Det er alt for meget, man kan jo blive alt i hele verden." Annamia, 21 år, Silkeborg Tekniske skole

Bogen var et kærligt og provokerende bud på en meget drømmerisk MIG-centreret ungdomskultur. Formålet var at skabe debat om, hvordan vi kan forstå de unge, og hvad der skal til for at motivere dem i fremtiden.

Vi interviewede i den forbindelse en lang række unge i foråret 2009. Fem år kan være lang tid i forhold til ungdomskultur, derfor har vi i foråret 2014 opdateret vores viden med en række nye interviews.

Denne rapport er således en opdatering af Popstars-bogen til 2014. Bogens kapitler om megatrends og sociologiske betragtninger, mener vi fortsat er relevante i dag.

De unges drømme og virkelighed har ikke ændret sig meget, siden vi skrev "Popstars-generationen." De er stadig præget af at vokse op i et rigt globalt individualistisk velfærdssamfund med mange drømme i medierne.

"Facebook et nødvendigt redskab, det vil være så upraktisk ikke at have det. Et redskab til kommunikation." Regitze, 19 år, 3.g, Grenaa Gymnasium

Dog ser det ud til, at finanskrisen har sat sine spor – de unge er blevet mere bevidste om, at de skal skille sig ud og endnu mere fikserede på deres karakterer.

"Man bliver puttet i hovedet af medierne, at man skal være perfekt, og hvis man så ikke er glad hver eneste dag, så er der sikkert et eller andet galt med en." Laura, 16 år, Frontløberne

Og så er de blevet meget mere digitale end i 2009, hvor Facebook stadig var relativt nyt og eksotisk. I dag er Facebook et naturligt baggrundstæppe i de unges liv.

Aarhus August 2014

Fremtidsforsker Anne-Marie Dahl &
Lektor Oluf Kjær Nielsen

POPSTARS-GENERATIONEN - VERSION 2014 - HOVEDPOINTER 4

HVEM ER POPSTARS-GENERATIONEN? 6

OM UNDERSØGELSEN 8

DRØMMEN OM FREMTIDEN - HVER TREDJE UNGE I TVIVL 9

KRISE? MIG SKAL DET NOK KØRE FOR! 11

DEJLIGT MED VALG – MEN MEGA-FORVIRRENDE 13

ONDT I LIVET OG KAMPEN OM AT "FÅ SNITTET" 15

PÅ FACEBOOK OGSÅ I TIMERNE 17

INTET FORÆLDREOPRØR HER! 20

ARBEJDE – DET MÅ VIRKELIG IKKE VÆRE KEDELIGT! 21

BOLIGDRØMME: STORE BYER ELLER UDE PÅ LANDET 23

BAG RAPPORTEN 24

Popstars-generationen - version 2014 - hovedpointer

Vi har interviewet ca. 75 unge i foråret 2014 om deres drømme og tanker om nutiden og fremtiden. Hovedpointerne fra vores undersøgelse er:

Drømmen om fremtiden – hver tredje unge i tvivl
De unge deler sig groft sagt i tre lige store grupper. Dem, der har store drømme om deres fremtid og forventer action, de "fornuftige unge", som bare skal have en helt almindelig uddannelse og så de store tvivlere.

"Jeg har aldrig mærket nogen finanskrise, de snakker om det i fjernsynet, helt ærligt jeg har aldrig lagt mærke til det." Nelly, 20 år, Frisørskolen

Krise? MIG skal det nok køre for!
Den økonomiske krise siden 2008 ser ikke ud til at bekymre de unge – det er noget, man taler om i TV. De er højst blev endnu mere MIG-centrerede og bevidste om at skille sig ud.

Dejligt med valg – mega-forvirrende
Der er mange valg at træffe for en ung anno 2014, om uddannelse, udseende og profilering på Facebook. De unge mener, at det er privilegeret men mega-forvirrende med alle de valg! Det tager fokus fra indholdet i livet, og en gut kalder det Netflix-syndromet: At man bruger mere tid på at lede og vælge end på at se filmen.

Ondt i livet og kampen om at "få snittet"
Langt de fleste unge kender nogle, der har ondt i livet eller et misbrug særligt af hash. Mange unge synes, at der er meget stress på omkring det at få en læreplads eller "få snittet" til den attraktive studieplads.

Jeg har haft så mange forskellige drømme her de sidste år om at blive køkkenchef på en caribisk cruiser – det kunne være mega-lækkert. Derudover har jeg drømt om at blive stuntman." Alexander 24 år, Silkeborg Tekniske skole

På Facebook – også i timerne
Den fysiske og den virtuelle virkelighed smelter i stigende grad sammen for de unge. De er stort set altid på Facebook – også i timerne. De kommunikerer, samarbejder og scroller, men er undervisningen stimulerende nok, behøver de det ikke. Internettet er den elektroniske heroin!

"Det er som om, der er kommet et behov for endnu mere stimulering i skolen. Det man får af lærerens undervisning, er bare ikke er nok. Hvis undervisningen er spændende og stimulerende nok – behøver man det ikke." Anton, 19 år, 3.g, Roskilde Gymnasium

Intet forældreoprør her!
De unge føler ikke noget stort behov for at tage afstand fra deres forældres værdier eller leve et meget anderledes liv. Højst vil de uddanne sig mere og arbejde mindre. De vil have mere tid til deres børn og ikke komme sent hjem og lande udmattede foran tv´et.

"Jeg føler, at jeg er mig selv på Facebook, men der er selvfølgelig meget iscenesættelse. Hvem kan få flest likes og sådan nogle ting. Man kan forsøge at iscenesætte sig og skabe en identitet, så andre kan se, at man er god." Ninna, 20 år, 3.g, Herning Gymnasium

Arbejde – det må virkelig ikke være kedeligt!
Arbejde skal være sjovt, afvekslende, udviklende og med indflydelse og ansvar. Det er vigtigt at gøre en forskel. Endelig ikke rutine og det samme hver dag. Det må ikke blive kedeligt. Og så skal chefen ikke være træls – der må ikke gå "perma-dulle" i den.

Boligdrøm: Store byer eller på landet.
Langt de fleste unge vil bo i de store byer Aarhus eller København eller til udlandet, New York, London, Caribien. Og

"Det, jeg frygter mest er, at man kommer til at kede sig. At det sådan bliver det samme hver dag. Det må virkelig ikke blive kedeligt!" Tenna, 18 år, 3.g, Herning Gymnasium

så vil de gerne bare væk fra provinsen. Ca. hver femte af de unge drømmer dog om et mere simpelt liv på landet – måske en drøm om at være den nye "Bonderøv"?

Hvem er Popstars-generationen?

Kald dem Y- eller Z-generationen, De digitalt indfødte, Generation Facebook eller Popstars-generationen. Kært barn mange navne.

"Jeg har ikke nogen drøm, jeg ved ikke, hvad jeg vil. Vi har jo så mange valg, det bliver så uoverskueligt. Dejligt, men mulighederne giver også nogle kvaler." Johannes, 18 år, 3.g, Egaa Gymnasium

I 2010 døbte vi den generation af unge, der vokser op i dag, for "Popstars-generationen" og skrev bogen Popstars-generation – nutidens unge, fremtidens arbejdskraft.

Inspirationen kom fra programmet Popstars, som var en forløber for X-Factor. Programmet gik i luften i Danmark i 2001 og viste sig i den grad at indfange noget af tidsånden. Unge stod i kø for at få lov til at komme på scenen og i tv. Masser af familier sad klæbet til skærmen, og der er nok blevet født mange scenedrømme hos de børn, der kiggede med.

Unge i dag er præget af masser af drømmebilleder i medierne og med en mulighed for selv at blive den næste stjerne eller kendis i X-Factor, Paradise Hotel, De unge mødre eller et andet reality-program.

Megatrends

Popstars-generationen har været børn og unge i en tid, som sociologer betegner som senmoderniteten. Senmoderniteten kendetegnes ved nogle bestemte grundvilkår og udviklingstendenser – det man i fremtidsforskningen kalder for megatrends. Det er store stærke udviklingstendenser, der er så kraftige, at de påvirker tidsånden i samfundet og det enkelte menneske.

Megatrends påvirker også forældregenerationen, men næppe i så høj grad. De har et andet mindset med fra deres egen ungdom. Popstars-generationen er født

"Jeg bruger tid på Facebook i timerne, hvis det bliver lidt for kedeligt." Mads, 20 år, 3.g, Herning Gymnasium

lige ind i det og ved ikke, at det kan være anderledes.

"Der er så stort et fokus på at skabe sig selv. Du kan ikke bare henvise til andre nu om dage. Du bliver nødt til at skabe dig selv på de sociale medier og sådan. Det kan godt være ret stressende faktisk." Casper, 18 år, 3.g, Roskilde Gymnasium

I store linjer tegner der sig et billede af en ungdomsgeneration, der er opvokset i en tid med ufattelig mange drømmebilleder i medierne og et overflødighedshorn af muligheder og valg omkring forbrug, rejser, arbejde og tv-kanaler.

Mange er opvokset i splittede familier og er vant til at skulle skifte mellem forskellige familiearenaer og institutioner. Samtidig er de blevet nurset, curlet og forstået af et måske sammensat kor af forældre, papforældre, papbedster og pædagoger og fået at vide, at de skal mærke efter og skabe sig selv.
En stærk individualistisk tidsånd driver over de vestlige lande, og i en tid uden

fælles normer og retning er det vigtig selv at kunne sætte scenen og være MIG.

"Jeg er afhængig af Facebook, tror jeg, det er sindssygt nemt at komme i kontakt med alle mulige." Annemia, 21 år, Silkeborg Tekniske Skole

Hvad skal der til?

Det er måske derfor ikke mærkeligt, at mange arbejdsgivere og folk i uddannelsessektoren giver udtryk for, at Popstars-generationen er krævende, selviscenesat og forventer indflydelse fra dag eet. Og lidt fortvivlet spørger: Hvad der skal til for at motivere de unge?

Hvad skal der til for at rekruttere og fastholde dem i fremtiden?

Man kan ikke datomærke eller putte en hel generation i en kasse. Vores bog fra 2009/10 og den opfølgende aktuelle undersøgelse skal blot ses som et forsøg på at pejle og fange tendenser blandt nutidens unge. Som et oplæg til forståelse og diskussion af den ungdomskultur, vi møder i dag.

Popstars-generationen i 2014

Der er gået 5 år siden vores interview til Popstars-bogen. Vi mener, at der i dag stort set er de samme megatrends på spil som i 2009/10. Megatrends er som nævnt store stærke udviklingstendenser, der ruller i langvarige bølger og således ikke ændrer sig med moden.

Der er i vores optik dog sket to vigtige ting. For det første er de sociale medier blevet endnu mere udbredte i perioden. For andet har Danmark (og verden) været ramt af en økonomisk krise siden 2008. Forhold, der kan tænke sig at have ændret de unges drømme og udfordringer.

Jeg har en enkelt kammerat - og det lyder lidt vanvittig, som IKKE er på Facebook." Kresten, 19 år, 3.g, Egaa Gymnasium

Om undersøgelsen

Undersøgelsen er gennemført i marts/april måned 2014. Vi har udført fokusgruppeinterviews med ca. 75 unge i alderen 16-25 år – de fleste mellem 18-20 år.

Vi har talt med elever fra fire gymnasier: Egaa, Grenaa, Roskilde og Herning Gymnasium. To tekniske skoler: Frisørskolen CPH West og grundforløbet "Mad til mennesker", Silkeborg Tekniske Skole. Og en produktionsskole: Frontløbernes F16 hold under Århus Produktionsskole.

Der er ikke iagttaget nogle markante forskelle mellem de syv grupper af unge.

"Mit mareridt at følge det forkerte og sidde efter to år og stadig ikke have nogen ide om, hvad jeg vil. Der er så mange veje, men hvad er der rigtige." Cecilie 18 år, 3.g, Grenaa Gymnasium

Stor samklang i fokusgruppe-interviews
Fokusgruppe-interviews er en god måde at gå i dybden med et emne og spørge ind til de unges drømme og forventninger til fremtiden. Det er en såkaldt kvalitativ undersøgelse, så der er naturligvis ikke nogen garanti for repræsentativitet.

Vi mener dog, at vi i interviewene har fundet en stor samklang blandt de unge, der gør deres udsagn interessante og relevante i en analyse af ungdomskulturen anno 2014. Interviews og kommentarer skal således ses som et forsøg på at lave en collage af indtryk af en ny ung generation, der står på spring.

Samme spørgsmål som i 2009
I undersøgelsen har vi stillet præcis de samme spørgsmål, som vi stillede for fem år siden. Det giver således en god indikation af, hvorvidt der er sket en ændring i de unges drømme og forventninger.

"Man kan lige skrive på Facebook: "Hey hvordan går det?", hvis det er på sms, så bliver det lige pludselig sådan "nå nu skriver vi sammen, hva." Facebook er mere sådan henkastet" . Tilia, 19 år, 3.g, Roskilde Gymnasium

Vi har suppleret med spørgsmål omkring den økonomiske krise, som knap var på dagsordenen i forbindelse med interviewene til Popstars-bogen. Ligeledes har vi forsøgt at få uddybet brugen af sociale medier set i lyset af den massive udbredelse af især Facebook mv. de sidste fem år.

Rapportens opbygning
Rapporten er bygget op med en introduktion, en analyse og en konklusion på de otte områder, der blev nævnt indledningsvis. Alle afsnit suppleres med et antal citater fra de unge.

Drømmen om fremtiden - hver tredje unge i tvivl

Bond-babe, køkkenchef på et cruiseskib i Caribien, en god uddannelse eller slet ingen anelse. De unge, vi har talt med kan opdeles i tre ca. lige store grupper, som man kunne kalde ”drømme og action tak”, ”de fornuftige unge” og ”de store tvivlere”.

”Sådan noget med at komme ud og lave en masse foredrag. Ellers vil jeg gerne være kaospilot eller journalist og lave et eller andet indenfor tv, komme ud og rejse helt vildt meget.” Ida, 18 år, Frontløberne

Drømme og action tak!
Ligesom da vi interviewede de unge i 2009, er der mange store skønne drømme om fremtiden. Nogle er på en måde meget eksplicitte som rockstjerne, åbne en mega-nice cafe, professionel skateboarder eller maskelaver.

Andre er mere tågede a la ”gøre en forskel”, ”noget med mennesker” eller ”hvad jeg har vildt meget lyst til”. Det

”Jeg ved, at jeg skal være et eller andet med mennesker, jeg ved bare ikke helt hvad endnu. Men gøre en forskel, det har jeg overvejet rigtigt meget.” Ninna, 20 år, 3. g, Herning Gymnasium

centrale er, at disse unge ikke bare gider at hænge ved en computer og ”kede sig ihjel”. De vil ofte gerne ud og opleve verden.

”Helikopterpilot enten i militæret eller privatansat, jeg vil gerne lave noget aktivt i stedet for at sidde bag et skrivebord.” Kathrine, 18 år, 3.g, Grenaa Gymnasium

I denne gruppe finder vi også de actionprægede unge, der vil bruge både hoved og krop. Det kan være som læge i krigssituationer, jægersoldat, helikopterpilot eller indenfor et aktivt servicefag. Der skal være mere en blot en computer og et skrivebord i livet.

”De fornuftige unge”
Der er dog også mange af de unge, der vil i gang med en helt almindelig videregående uddannelse. Det er især indenfor sundhed som læge, psykolog eller fysioterapeut eller i fag som samfundsfag, kommunikation og jura. Stort se alle de unge skal dog lige have et sabatår, inden de går i gang med deres uddannelse, og det typiske er, at de skal arbejde først og siden ud at rejse nogle måneder.

”Jeg vil gerne være advokat. Måske er jeg påvirket af, at jeg rigtig godt kan lide serier, der handler om sådan nogle ting. Jeg synes bare det er mega-sejt at skulle ind i en retssal og tale for min sag.” Lærke 19 år 3.g, Herning Gymnasium

Nogle af de unge har et klart billede af, hvad uddannelsen skal føre til – indimel-

lem påvirket af diverse tv udsendelser som ”Graces hvide verden”, ”Skadestuen” og ”Advokaterne”. Andre går bare i gang med den uddannelse, der tænder dem.

Og så er en del af de unge allerede i gang med en faguddannelse som enten frisør eller kok/tjener/cater mv. og brænder for at komme ud og virke i deres fag. Vejen ser ud til at være fundet. Mange af dem vil gerne være selvstændige, gøre det anderledes og skabe sit eget brand.

”Min drøm er at blive selvstændig på et tidspunkt. Gøre det anderledes end andre saloner. Sætte sit eget brand. På en eller andet måde skille sig ud.” Nelli, 20 år, Frisørskolen.

”Jeg ved ikke, hvad jeg skal være når jeg bliver stor. Jeg har virkelig virkelig mange plan B´er.” Ella, 18 år Frontløberne

”Ved det ikke overhovedet, jeg tror, at jeg venter på en åbenbaring.” Carina 18 år, 3.g, Grenaa Gymnasium

De store tvivlere

Ud af de 75 unge, vi har interviewet, er der ca. 25, der ikke ved, hvad de vil med job og uddannelse og en del flere vakler mellem forskellige uddannelser i vidt forskellige retninger. Og selv de unge, der er i gang med en faglig uddannelse, er ikke sikre på, at de er på rette vej.

Mange giver udtryk for megen stor søgen og tvivl, de ved overhovedet ikke hvad de vil. Andre ”surfer rundt” i tanken om de mange muligheder nu og i morgen og giver udtryk for ”at man jo altid kan vælge om.”

For nogle af de unge ser det ud til at være ret fedt, at verden ligger åben. De lever måske mere fra det ene nu til det næste og føler ikke behov for at vælge.

”Lige nu vil jeg bare gerne spille musik, men hvis jeg vil noget andet om et år, så gør jeg bare det.” Torbias 17 år, Frontløberne

Krise? MIG skal det nok køre for!

De sidste ca. 5 år har der været økonomisk krise i Danmark. Da vi lavede vores interview til Popstars-bogen i 2009 var finanskrisen ikke for alvor nået at blive et tema.
Siden er ungdomsarbejdsløsheden steget og mange nyuddannede har haft svært ved at komme ind på arbejdsmarkedet.[1] Derfor har vi valgt at supplere vores spørgsmål fra 2009 med en række spørgsmål om, hvordan de unge har oplevet krisen.

"Jeg er sådan meget, jeg skal nok klare det. Jeg er ikke skræmt af det – jeg er min egen lykkes smed." Malene, 19 år, 3.g, Egaa Gymnasium

[1] Ifølge Danmarks Statistik var ledigheden for de 15-24 årige 13,5 pct. i 2013. Det er dog lavere end gennemsnittet i EU. Ifølge AE er unge under 30 år særligt hårdt ramt af krisen.
I begyndelsen af 2014 var knap 40.000 unge under 30 år arbejdsløse. Det er ca. en tredobling i forhold til 2008. Dertil kommer næsten lige så mange unge såkaldt ikke-arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere.

Nej, ha, ha, overhovedet ikke!
Generelt er krise ikke noget de unge er særligt optagede af. På spørgsmålet, om de er bekymrede over krisen, er svaret spontant fra en gymnasieelev: "Nej, (ha ha) overhovedet ikke!" Og det virker faktisk til at være dækkende for langt de fleste af de unge. De mærker det ikke, og det skræmmer dem ikke. Krise er stort set kun noget, "de voksne" taler om på tv. Den er blevet italesat, mere end de unge har oplevet den.

Enkelte unge har oplevet, at deres forældre er blevet fyret, andre at det har været svært at få et studiejob, især når de er blevet 18 år. De tænker naturligvis over krisen, uden at det dog virker, som om de for alvor er tynget af krisebekymring.

"Det skal nok komme til at køre for mig! Nu siger man jo også, at krisen er ved at vende. Nej jeg er totalt optimist, det skal nok gå!" Monique, 21 år, Frisørskolen

De unge, der er mest bekymrede, er pigerne fra Frisørskolen, fordi nogle ændrede tilskudsregler åbenbart har gjort det vanskeligt at få en læreplads. Til gengæld er de meget fortrøstningsfulde, når først uddannelsen er i hus – du kan altid få noget at lave som frisør.

Nu´et vigtigere
Nogle af de unge har faktisk slet ikke gjort sig nogle overvejelser over krisen. Det er ikke noget, man skal spilde sin tid på at bekymre sig over. Det handler om ungdomslivet her og nu, og her er rigeligt at tage stilling til. Og krisen er nok ovre, når de unge er færdige med deres uddannelse. Krisen bliver slet ikke relevant for dem.

"Jeg tænker meget over det – men nu er det min drøm at blive advokat. Så er jeg måske mere sikret end de andre." Lærke, 19 år, 3.g, Herning Gymnasium

JEG skal nok klare mig
Spørgsmålet er, om de unge alligevel er påvirkede af krisen? Som nævnt omkring de unges drømme om fremtiden, er der måske flere unge, der har en plan B. Og måske er drømmene knap så store og

svulstige som i 2009. Den økonomiske krise og udsigten til arbejdsløshed kan have påvirket de unge til at være lidt mere ”fornuftige” i deres valg.

”Man skal bruge verden som en legeplads og lade være med at tænke på det der med økonomisk krise.” Anders, 17 år, Frontløberne

Samtidig fornemmer vi i forhold til 2009, at de unge nok har deres drømme, men de er blevet meget bevidste om, at de skal kæmpe og skille sig ud. Flere kommer med udtalelser i retning af, at der nok er nogle, der vil få det svært, men JEG skal nok klare mig.

Der er altså en måske endnu større individualiseringstendens end i 2009. Eller hvor der i 2009 var en lidt drømmerisk ”MIG på scenen” tendens, handler det i dag om stå distancen, brande sig selv og skille sig ud. Det virker som om, de unge ved, at der skal kæmpes lidt hårdere for at komme op på den attraktive ”scene”.

”Jeg synes faktisk ikke, det er så svært at få et job. Jeg kan ikke rigtig se, at den økonomiske krise skulle have ramt os.” Rasmus, 19 år, 3.g, Egaa Gymnasium

Dejligt med valg – men mega-forvirrende

I senmoderniteten er alt på valg. Hvor livet tidligere var en blanding af skæbne, familieforhold, tradition og normer, skal unge i dag evne at skabe deres egen identitet og vælge til og fra. Vi lever i en rig global digital omskiftelig verden med tilsyneladende frit valg på alle hylder. Hvis du altså formår at træffe de "rigtige" valg.

Føler de unge, at der er rigtig mange valg, og er det dejligt? Svaret er et stort ja! Fra alle de unge. Der er rigtig mange valgmuligheder med uddannelse, arbejde, udseende, ja man kan faktisk blive alt i hele verden. Det er rigtigt fedt, men lægger også et stor pres på de unge, for de kan ikke vælge valget fra. Det er faktisk mega-stressende!

"Det, der kan være irriterende med de mange valg, er, at man hele tiden kan være så bagklog og tænke over, hvad man kunne have gjort. Det kan måske lidt ødelægge det, man er i nu." Anton 19 år, 3.g, Roskilde Gymnasium

"Det er lige som at gå ind i en butik, og der er bare 15 kølere med forskellige drikkevarer og jeg kan bare ikke bestemme mig. Så tager det mig et kvarter at vælge. Det er det samme med uddannelse." Marwan, 22 år, Silkeborg Tekniske Skole

Netflix-syndromet

Hele verden ligger i princippet åben for de unge. Sådan føler de det i hvert fald, når det kommer til at vælge ud og vælge fra. Der er ikke mange begrænsende normer, "man plejer" eller en selvfølgelig vej at gå. "Plejer" er død, og man har lov til at vælge og vrage, som man har lyst til, og det kræver faktisk både tid og overskud.

Nogle gange kan selve mulighedssonderingen og valgprocessen faktisk fylde mere end det liv, der leves. "Netflix-syndromet" kalder en af de unge det meget rammende. "Man bruger mere tid på at vælge film end på rent faktisk at se filmen".

Privilegeret men mega-forvirrende

De mange muligheder er herlige, det er fedt og sjovt at surfe og vælge. Men også svært. Det kan også blive alt for meget og man famler rundt i lang tid. Og ansvaret er hos dig selv. Der er et stort pres på de unge om at skabe sig selv og opbygge sin identitet.

Mange unge giver udtryk for, at det er mega-forvirrende, og de kan slet ikke overskue de mange valg. Og så er de bange for at vælge forkert. Eller gå glip af det, man så vælger fra.

De er fanget i en dobbelthed af følelsen af at være meget privilegerede og så samtidig noget rundtossede over de mange valg. For vælge skal de. Det kan de ikke vælge fra, og det ved de godt.

"Hvis du tager et valg, så vælger du noget andet fra – det kan være en kæmpe stressfaktor." Tilia, 19 år, 3.g, Roskilde Gymnasium

Pres for at vælge

Selvom nogle af de unge forsøger at leve her og nu og udskyde valg om uddannel-

”Der er et pres fra staten og politikerne, vi bliver hele tiden mindet om, at vi skal træffe de rigtige valg.” Frederik 18 år, 3.g. Herning Gymnasium

se mv., mærker mange presset for at vælge. Fra staten, regeringen, fra hjemmefronten og fra sig selv. Nogle af de unge giver udtryk for, at nogle valg ikke er så accepterede.
På gymnasierne er det nederen, hvis man kun satser på en mellemlang uddannelse. Andre oplever, at det ikke er så cool at tage en håndværkeruddannelse.
Nogle mener, at uddannelserne er for kasseagtige. Hvorfor skal man absolut have matematik på gymnasiet – kunne man ikke designe sin egen uddannelse?

Hvordan skal jeg se ud?
Udover de mange valg omkring uddannelse og arbejde, er der mange små her og nu valg. Det handler især om udseende, tøj, mærker og livsstil men også om fritidsinteresser. Og om hvordan man fremtræder på de sociale medier.

” Jeg tænker da over hver morgen, kan jeg nu se sådan her ud? Udseendemæssigt er der efter hånden mange krav om, hvordan man skal se ud.” Monique, 21 år, Frisørskolen

Det er især pigerne, der synes, at det er lidt et pres med udseendet. En evig overvejelse hver morgen, om hvem man gerne vil være gennem et unikt tøjvalg.

Ondt i livet og kampen om at "få snittet"

Forskellige undersøgelser peger på, at mange unge har ondt i livet. De får depressioner, skærer i sig selv, får spiseforstyrrelser eller udvikler et misbrug af en eller anden slags.[2]

De unge, vi talte med, kan i forskellig grad nikke genkendende til problemerne. De fleste kender nogen, der har problemer. Mange føler sig pressede, om ikke andet af forventninger til en ude fra og fra sig selv. Eller fra "glansbilledet" Facebook, der kan forstærke billedet af, at man ikke er god nok.

"Der er helt vildt mange ting, man skal leve op til. Jeg kan godt undre mig over, hvor depressionen var for 5 eller 10 år eller 100 år siden. Det er da en underlig tendens i vores samfund. Alle de idealer, og vi skal hele tiden træffe valg." Rasmus, 19 år, 3.g, Herning Gymnasium

"Jeg har vildt mange venner, der har stress og depression, og som cutter og har spiseforstyrrelser. Jeg synes, at det er blevet meget normalt med stoffer. De er jo alle vegne." Ella, 18 år, Frontløberne

Depressioner og hash

De problemer eller symptomer, som oftest nævnes, er depressioner eller et overforbrug af hash. De fleste unge kender nogen, som ryger rigtig meget hash og har svært ved at passe deres ting. En del har selv været på "lykkepiller" pga. depression eller har venner, der er det. Stærkere stoffer, spiseforstyrrelser og nogen, "der er blevet cuttere" kendes også men i mindre grad. Derudover er de unge meget obs. på egen eller kammeraternes stress – der er åbenbart pres på.

"Det er et træls tidspunkt for os at være unge lige nu, for der er så meget pres på uddannelserne, og gennemsnittet bare stiger og stiger". Emil, 19 år, 3.g, Herning Gymnasium

At få snittet

For gymnasieeleverne er der en udpræget frygt for "ikke at få snittet", der kan få en ind på "DRØMME"-uddannelsen. Der er mange forventninger fra forældrene og en selv til præstationerne.

Nogle giver udtryk for, at de mangler overskud, fordi der er så stor fokus på karaktererne. Så orker de måske ikke mere, kan ikke overskue det og tænker, om det ikke bare kan være lige meget. For de unge, der er i gang med en faglig uddannelse, er bekymringen, om det er muligt at få en god læreplads eller en læreplads overhovedet.

"Det kan godt være svært nogle gange. Det er forventet, at man er god socialt, og det er forventet af en selv, at man er god i skolen, at man dyrker noget sport, at man er god til et eller andet." Emma, 20 år, 3.g, Roskilde Gymnasium

Gået sport i problemer*?*

Nogle få af de unge stiller sig noget kritiske overfor snakken om de mange problemer. De mener, at der er gået lidt

[2] Se f.eks.: Unges sociale problemer, en forskningsoversigt af Cathrine Jespersen og Morten Behrens Sivertsen, København 2005, Socialforskningsinstituttet

"Jeg synes, at der er gået sport i det. Det er ligesom om, det er lidt smart på en eller anden måde at sige, at man har et eller andet, ellers er man ikke speciel." Louise, *24 år, Silkeborg Tekniske Skole*

sport i de mange diagnoser med ADHD, depressioner og eksamensangst. Handler det bare om at skille sig ud og få opmærksomhed?
En pige nævner, at der ligefrem gik mode i at være cutter på hendes efterskole. Så stod pigerne i cykelskuret og viste deres små rifter frem for at få opmærksomhed fra de andre. Mens dem, der virkelig havde et problem, nok skulle holde ærmerne nede.

" Der er mange, der har brug for virkelig at leve i nuet og prøve at komme lidt væk fra virkeligheden og bare have det ekstremt vildt." Ida , 18 år, Frontløberne

"Det hele er en konkurrence om at se bedst ud i denne her branche." Maiken, 17 år, Frisørskolen

På Facebook også i timerne

Alle de unge, med en enkelt undtagelse er på Facebook. En del - især pigerne bruger også Instagram og Snapchat, men Facebook kan betragtes som en verden, de unge deler parallelt med den fysiske. ”En slags samfund for os unge, det er en ting, vi deler”.

”Det er ligesom med live nyhedsudsendelserne, du skal hele tiden følge med og se, om der sker noget i de andres liv, så kan man snakke om det.” Charlotte, 18 år, 3.g Grenå Gymnasium

Genial til kontakt og opgaveløsning
Ifølge de unge er Facebook først og fremmest et rent kommunikationsmiddel. Det er her de ”holder kalender”, bliver opdateret på venner og mulige events, finder information og skaber kontakt, får fat på folk og hjælper hinanden med lektier og opgaver. Det er ligefrem upraktisk ikke at være på Facebook, da man så går glip af vigtig info.

”Det er et stressmedie, men det er også noget man ikke kan undvære.” Katrine, 19 år, 3.g, Herning Gymnasium.

Gymnasieeleverne bruger hellere Facebook end de officielle skolesystemer Firstclass, Ludus og Lectio. Det betyder, at en lærer eller klasserepræsentant skal sikre, at information kommer ud på Facebook også. Mange giver udtryk for, at man altid spørger om hjælp til en opgave på Facebook, før man spørger læreren.

”Det er jo selvfremstillinger og folk vælger jo selv, hvad de vil lægge op. Så tror man måske, at de har et fantastisk liv.” Carina, 18 år, 3.g, Grenaa Gymnasium

Facebook er også stedet for social kontakt – et sted hvor man fastholder kontakt og kommer i kontakt med nye mennesker. Uden at behøve ”holde kontakten” i den fysiske verden. Et mere uformelt virtuelt kontaktknudepunkt, et ”afslappet forum”.

Den bedste version af MIG
Det er vel kun en tredjedel af de unge, der fortæller, at de laver egentlige statusopdateringer på Facebook, men de fleste er meget bevidst om, hvordan ”de fremstår” på de sociale medier. ”Hvordan man virker ud af til og hvilken type, man gerne vil være.” Det handler om at iscenesætte sig selv og opsætte sin profil, så det underbygger ens identitet. At være den bedste udgave af sig selv på Facebook.

De unge griner lidt af dem, der laver mange statusopdateringer eller er ”likehunters”. Og af kammerater, der tegner et andet billede af sig selv på Facebook og slet ikke er ”pisselækker i virkeligheden”. Men de er også bevidste, om den påvirkning det har, at det ser ud til, at alle de andre har et (mere) spændende liv.

”Det er stadig forbavsende, så mange der er på Facebook i timerne.” Troels, 20 år, 3.g, Roskilde Gymnasium

Alle på Facebook i timerne
Alle de unge, undtagen 2-3 stykker er på Facebook i timerne. Man er lige inde for at tjekke og for ikke at gå glip af noget.

Facebook er altid åben, og de unge nikker generelt til betegnelsen ”at være tilstede på to planer”. De fleste af de unge mener dog sagtens, at de kan navigere mellem de to verdener. ”At være på Facebook i timerne er ikke ensbetydende med, at man ikke kan følge med.”

”Det er jo også fordi , man lidt forventer, at de andre også er på Facebook. Det er i hvert fald derfor, jeg logger på. Så jeg lige kan skrive til de andre, der sidder for enden af bordet og tænker, nå der er andre end mig, der keder sig.” Anne, 19 år, 3.g, Roskilde Gymnasium

En del af de unge bruger faktisk deres computer aktivt i undervisningen for at ”supplere undervisningen” eller skrive til de andre i klassen. Dog også om ting, der ikke lige har med undervisningen at gøre. Bliver undervisningen for kedelig eller ”ikke er nok”, tyr mange til især Facebook. Så scroller man lige lidt. Men hvis undervisningen er spændende og stimulerende nok, behøver man det ikke. Nogle af de unge giver udtryk for, at det må være hårdt at være lærer og se ned på en mur af skærme.

Eleverne er dog selv meget opmærksomme på, hvordan Facebook fylder i timerne. Når man sidder bagerst i klassen, er det tydeligt, at der er Facebook på alle skærme.

”Facebook, det er nemt at blive afhængig af det. Man sidder bare og kigger, om det er sket noget nyt. Og så går man ned til det samme, som man så for en halvt time side, så går man op igen. Og starter forfra.” Alexander, 24 år Silkeborg Tekniske Skole

Elektronisk heroin

Når de unge er på Facebook og internettet i det hele taget, er det fordi dragningen er så stor. ”Alle er alligevel på Facebook hele tiden. Alt foregår bare over Facebook”. De skal tjekke, om der er sket noget og vil ikke gå glip af noget, men betragter det måske også som en god form for tidsfordriv. Man ”hiver den bare op”, hvis det ikke lige sker noget i et minut.

En del af de unge fortæller, at de er afhængige af Facebook og af, at der skal ske noget hele tiden. Nogle fortæller, at de bliver fanget af Facebook i stedet for

”Nogen gange kan den virtuelle verden godt tage meget over. Man kunne godt lægge lidt mere vægt på at være fysisk sammen, men det er bare svært med de teknologiske muligheder, vi har i dag.” Rasmus 19 år, 3.g, Herning Gymnasium

at lave deres opgaver. En ung gut betegner ligefrem Facebook som det elektroniske heroin. ”Det tager ens tid, og man glemmer alle de vigtige ting.”

Flere af de andre unge nikker genkendende til, at Facebook er et ”stressmedie” blandt andet fordi, det er så let at se, hvad de andre laver af sjove ting og hvad man går glip af. Bedst som man har sagt nej til noget og hygger lidt for sig

”Jeg tror, at mange er bange for at gå glip af noget. En gang jeg var på skiferie, var jeg ikke på nogen ting i en hel uge, det var faktisk ikke så slemt, men da jeg så kom hjem kunne jeg se, uh det var godt nok meget, jeg var gået glip af – jeg brugte timer på at sidde og kigge.” Malene 19 år, 3.g Egaa Gymnasium

”Det at være på Facebook i timerne er ikke ensbetydende med, at man ikke følger med. Jeg kan sagtens have styr på begge ting. Den er bare åben.” Julie, 19 år, 3.g Grenaa Gymnasium.

selv, får man en besked på Facebook

.

om, hvor sjovt de andre har det eller ser nogle fede foto fra festen.

Nogle af unge er dog kritiske over suget fra Facebook, men har svært ved at se, at det er muligt at undvære at være på. ”Det er et stressmedie, men det er også noget man ikke kan undvære.”

”Det er også meget identitetsskabende , at man selv har mulighed for at opsætte sin profil. Man kan være lige præcis den, man har lyst til at være.” Sofie, 20 år, 3.g, Egaa Gymnasium

Intet forældreoprør her!

Når du sammenligner dig selv med dine forældre, hvad synes du så er de største forskelle er på dit og deres liv? Er det forskellige ting, der er vigtige for dig og dem?

Sådan lød vores spørgsmål til de unge omkring, hvilket liv de forestiller sig, de skal leve i forhold til deres egne forældre. Vi måtte dog hurtigt erkende, at der ikke rigtigt var bid i spørgsmålene.

"Jeg føler ikke, at jeg har behov for at være anderledes end mine forældre." Anna, 20 år, 3.g Herning Gymnasium

Generelt virker det ikke, som om de unge har behov for at tage afstand fra deres forældres livsstil eller værdier. De føler ikke et behov for at være anderledes end deres forældre. Kun på to områder er der en tendens til, at de unge ser et andet liv for sig end forældrenes:

Længere uddannelse
Flere nævner, at de sikkert kommer til at tage en længere uddannelse end deres forældre. Det uanset om der er tale om gymnasieunge eller unge, der er i gang med en mere faglig uddannelse.

Mindre arbejde
En del af de unge giver udtryk for, at deres forældre har knoklet for meget og ikke har haft nok tid til deres børn. De gider ikke arbejde så meget og komme udkørte hjem og lande foran tv´et.

"Mine forældre har knoklet rigtigt meget, jeg tror ikke, at jeg kommer til at arbejde på et ligeså højt niveau som dem." Marie Louise, 18 år, 3.g, 3 Egaa Gymnasium

Derudover forventer de ikke, som mange af deres forældre, at være på samme arbejdsplads i mange år. Ikke 27 år i kommunen som min mor tak! Det hænger nok sammen med de unges behov for omskiftelighed på arbejdspladsen, som kommer til udtryk i næste afsnit om de unges arbejdsbegreb.

Arbejde – det må virkelig ikke være kedeligt!

”Ikke for meget af det samme, jeg ville simpelthen begynde at kede mig.” Udsagnet fra en pige fra 3.g kendetegner meget godt de unges forhold til deres fremtidige arbejde. Stort alle de grupper af unge, vi har interviewet, nævner følgende som vigtige krav, når de engang skal ud på arbejdsmarkedet:

”Det der med, at der sker noget nyt hver dag, at du får nye udfordringer. Mit mareridt er at sidde bag en computer hver dag.” Cecilie, 19 år, 3.g, Grenaa Gymnasium

Udvikling og udfordring
Det er vigtigt at blive udfordret og bruge sig selv individuelt og kreativt. Selv at få en ide og udføre den sammen med andre mennesker, at skabe noget. Det handler om at være i evig spændende udvikling og ikke stå stille.

Afvekslende og spændende projekter
Arbejde skal være afvekslende, der skal ikke bare ske det samme hver dag. Ensformighed med computer og kontor og et monotomt arbejde står ikke højt på de fleste unges ønskeseddel. Der skal

”Jeg søger et arbejde, hvor det skifter lidt. Det er vigtig for mig, at jeg ved, at der kan ske noget helt vildt og nyt, der er mega-sjovt.” Alexander, 24 år, Silkeborg Tekniske Skole

ske noget nyt, ellers mister man interessen. Det må virkelig ikke blive kedeligt! Det ideelle er nogle forskellige projekter, så man ikke går og laver det samme hver dag. Gerne så spændende, at man ikke føler, at man er på arbejde. En del er også optaget af, at jobbet ikke er så geografisk låst. Rejser og action er godt.

”For mig er indflydelse og ansvar i et team, noget jeg lægger rigtig stor vægt på. Et godt samarbejde, hvor du kan tage styringen.” Daniel, 21 år, Silkeborg Tekniske skole

Indflydelse og ansvar
Det handler om meget hurtigt at få ansvar og indflydelse. Selv at være med til at bestemme. Ikke bare det der med; ”du skal”. Hierarki er yt og en god chef in. Nogle af de unge har oplevet trælse chefer, og det gider de ikke. Som en af de unge frisørelever siger med bestemthed: ”Der må ikke gå for meget permadulle i den.”

”Hvis man ikke føler, at man kan få det maksimale udbytte ud af at arbejde et sted, vil man jo nok gerne et andet sted hen.” Katrine, 19 år, 3.g, Herning Gymnasium

Frihed og fleksibilitet
Sammen med forventningen om, at det ikke skal være det samme hver dag, kommer også et ønske om stor fleksibilitet i arbejdet. Ikke noget med fastlagte skemaer og faste rutiner. Sammen med frihed i arbejdstilrettelæggelse og et i øvrigt løst og uformelt arbejdsmiljø.

”At få en god hyre er altid fint, men det skal helst være noget, man brænder for. Ellers bliver det et nederen liv.” Rasmus, 19 år, 3.g, Herning Gymnasium

Sjovt vigtigere end løn

Som mange undersøgelser omkring unge, arbejde og løn har vist de senere år, er lønnen ikke det vigtigste. De unge vil gerne have en god løn, men det at have et sjovt arbejdsliv, er vigtigere end den fede løn. At have det sjovt og godt socialt, og at der er plads til humor. Og ”ikke tænke så meget over lønnen men mere over projektet, og hvad man kan udvikle.”

At gøre en forskel

For mange af de unge er det vigtigt at skille sig ud og gøre en individuel forskel. Gerne noget med mennesker. Gøre noget for nogen, komme ”ud og røre nogle mennesker.” ”At kunne se, at det jeg har lavet, har betydning,” er klart en drivkraft for de fleste unge.

”Jeg tror, at jeg ville have det svært, hvis jeg ikke havde noget at skulle have sagt selv, hvis det bare kørte efter nogle skemaer og rutiner – så var det bare sådan det var.” Martin, 19 år, 3.g, Grenaa Gymnasium

Boligdrømme: Store byer eller ude på landet

I øjeblikket er der en tendens til, at folk flytter til de større byer. Det gælder ikke bare i Danmark, det er en global tendens. Måske fordi byen lokker med arbejdspladser, uddannelsesmuligheder, kultur, global puls og nye partnere. I en global omskiftelig verden ser det ud til, at "adgang" til nye muligheder og relationer er alfa og omega. Og de unge ser helt ud til at følge den overordnede trend.

"Jeg vil gerne tage til udlandet komme lidt væk. Der er bare et eller andet kedeligt over Danmark på en eller anden måde." Rasmus, 19 år, 3.g, Egaa Gymnasium

Mere gang i den end Herning!
Langt de fleste unge drømmer om at bo i en større by. Og her taler vi ikke en større dansk provinsby, nej mindre end Aarhus eller København kan ikke gøre det. Især Københavns indre by er dragende. De unge vil til større steder, der skal være gang i den, nogle skal bare væk fra deres nuværende provinsby.

"Herning bliver for lille en by, jeg vil hellere ud til en af de store byer København eller Aarhus." Anna, 20 år, 3.g, Herning Gymnasium:

Ingen landegrænser
For en del er Aarhus, København eller ganske enkelt Danmark for småt. Mange vil gerne bo i New York, London eller Berlin, men San Diego eller Carabien kan også bruges. Nogle forestiller sig blot at være i udlandet i nogle år, andre giver udtryk for, at et liv uden for landets grænser virker mere spændende.
En del nævner faktisk også, at det slet ikke er interessant at tale om landegrænser længere. Måske kunne man bruge årstiderne og bo i forskellige lande f.eks. i Østrig om vinteren med skimuligheder og så et andet sted om sommeren.

"Der er ikke så meget, der hedder landegrænser længere." Ella, 18 år, Frontløberne

Bonderøvseffekt?
Selvom hovedparten af de unge drages mod de større byer, er der dog omkring 20% af de unge, der vil det stik modsatte. De vil bo på landet eller i en mindre by. De ønsker et mere simpelt liv med plads til at lave projekter. Et par stykker nævner "Bonderøven" fra tv som et billede på et fedt liv.

"Jeg har bare lyst til at være der, hvor jeg har lyst til at være. Og når man ikke gider være der mere, tager man tilbage igen. I stedet for bare at være et sted." Tobias, 17 år, Frontløberne

Skal vi tro denne miniundersøgelse, behøver vi altså ikke frygte en total affolkning af landområderne. Måske vil de unge bruge fremtidens digitale muligheder for at arbejde virtuelt og bosætte sig mere rolige steder. Umiddelbart ser det altså ud til, at det snarere er de helt almindelige provinsbyer, der er i risikozonen. Stor set ingen af de unge nævner en provinsby som deres drømmedestination.

Bag rapporten

Popstars-generationen version 2014 er udarbejdet af fremtidsforsker Anne-Marie Dahl og Lektor Oluf Kjær Nielsen. Sammen skrev de bogen Popstars-generationen – nutidens unge, fremtidens arbejdskraft, som udkom på Turbineforlaget primo 2010. Denne rapport er en opfølgning eller opdatering af interviewene til bogen.

Anne-Marie Dahl
Anne-Marie Dahl er fremtidsforsker, uddannet cand.scient.pol. med sidefag i psykologi. Hun har holdt et utal af foredrag og workshop om motivation, (vej)ledelse og fastholdelse af "Popstars-generationen." Derfor har hun stor viden om, hvad der sker og virker i forhold til de unge i forskellige organisationer.

Tidligere ansat bl.a. på Instituttet for Fremtidsforskning, som rådgiver på Christiansborg og som sekretariatsleder i en landboforening. Har siden 2004 drevet sin egen virksomhed www.futuria.dk.

Oluf Kjær Nielsen
Oluf Kjær Nielsen er lektor på Grenaa Gymnasium, hvor han underviser i samfundsfag og økonomi.
Han er uddannet cand.mag. i samfundsfag og idræt. Har tidligere undervist på en række andre forskellige uddannelsesinstitutioner.

Som underviser igennem 30 år har han mødt skønsmæssigt omkring 3000 unge mennesker, der hver især har repræsenteret forskellige ungdomskulturer.